

Göksel, G. U. (2021). Göçmen kimliklerinin inşası: bir çokkültürlülük ve tanınma teorisi eleştirisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(41), 1067-1092.

DOI: 10.21550/sosbilder.876419
Araştırma Makalesi / Research Article

GÖÇMEN KİMLİKLERİNİN İNŞASI: BİR ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK VE TANINMA TEORİSİ ELEŞTİRİSİ

Gülây Uğur GÖKSEL*

Gönderim Tarihi / Sending Date: 13 Şubat / February 2021

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 14 Mart / March 2021

ÖZET

Bu makalede ilk olarak çokkültürlü politikalar hakkındaki tartışmaların ve Honneth'in tanınmaya dayalı eleştirel teorisinin kısa bir özeti verilecektir. İkinci olarak Honneth'in teorisine iki açıdan eleştiri getirilecektir. İlk eleştiri, Honneth'in Meadçi sosyopsikolojik öz-oluşum analizinin, ev sahibi ülkelerdeki yeni gelen göçmenlerin saygısızlık ve yanlış tanınma deneyimlerini anlamamız için gerekli teorik yapı açısından eksik olduğudur. İkinci temel eleştiri, Honneth'in tanınma teorisini pratik sosyolojik bir bakış açısıyla uygulanabilir kılmak için siyasi kurumların bireysel kendini gerçekleştirme ve tanınma üzerindeki etkilerini göz ardı ettiğidir. Hegel'in etik düzen fikrini kullanmasına rağmen Honneth'in teorisini bireysel veya grup mücadelelerinin özgürleşme potansiyeli üzerinde siyasi kurumların rolüne vurgu yapmak konusunda yetersiz kalmaktadır. Farklı göçmen deneyimlerine referanslar verilerek bu eleştirilerin temel aldığı esas noktalar gösterilecektir. Son olarak göçmenlerin özgürleştirici potansiyelini veya topluma dâhil edilme süreçlerini daha iyi anlamak için tanınma teorisinin birkaç temel değişiklikle birlikte liberal veya komünitaryan teorilerden daha iyi bir teorik açıklama sağladığı savunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *tanınma teorisi, göçmen kimliği, Axel Honneth, çokkültürlülük, komünitaryanizm*

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE, gulay.goksel@bilgi.edu.tr

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences
Cilt: 22 Sayı: 41 / Volume: 22 Issue: 41

The Construction of Immigrant Identity: A Criticism of Multiculturalism and Recognition Theory

ABSTRACT

In this paper, first I will give a brief outline of Honneth's recognition-based critical theory and debate on multicultural policies. Second, I will challenge Honneth's theory from two perspectives. First, I will claim that Honneth's Meadian socio-psychological analysis of self-formation lacks the necessary theoretical construct for us to understand newcomer immigrant experiences of disrespect and misrecognition in the host countries. Second, I will point out the fact that while trying so hard to make his theory applicable from a practical sociological point of view, Honneth dismisses the effects of political institutions on individual self-realization and recognition. Even though Honneth uses Hegel's basic idea of ethical life, his theory falls short to incorporate the role of political institutions on the emancipation potential of the individual or group struggles. By giving empirical references to different immigrant experiences, I will show the basic tenants of my criticisms. In the end, I will briefly review the alternatives to recognition theory for a better understanding of the emancipatory potential of or inclusion of new immigrants into the host society. I will claim that with basic modifications, Honneth's recognition theory still provides a better theoretical and analytical explanation for the case of immigrants.

Key words: *recognition theory, immigrant identity, Axel Honneth, multiculturalism, communitarianism*

Başlangıç

Ekim 2005'te polisten saklanmaya çalışan iki gencin ölümünün ardından Paris, Lyon ve diğer şehirlerin Arap göçmen banliyölerinde göçmen isyanları patlak verdi. Sivil kargaşa o kadar hızlı yayıldı ki Fransız hükümeti üç aylık bir olağanüstü hâl ilan etmek zorunda kaldı. Pek çok araştırmacı, Arap göçmenlerin marjinalleşmesi ve topluma dâhil olamamasının sebebi olarak Fransa'nın oldukça merkezileştirilmiş tek kültürlü göç politikası yüzünden göçmen gençlerin ekonomik ve kültürel haklarının yanlış tanınması olduğunu iddia etti (Haddad & Baz, 2006: 24). Bu bağlamda 1960'lardan itibaren çokkültürlü politikalar, ev sahibi

ülkelerde doğuştan vatandaşlarla aynı ekonomik, sosyal, etnik ve kültürel geçmişi paylaşmayan göçmenlerin varlığından kaynaklanan olası sorunlara karşı sağlam temelli bir çözüm olarak ortaya çıktı.

Bunlara zıt olarak 2008’de Ontario Kanada’daki Müslüman göçmen grupları, şeriat yasasının resmi ve yasal olarak tanınması için mahkemeye başvurdu. Ciddi kamusal tartışmalardan sonra Ontario hükümeti, Müslüman nüfusu için özel hayatların düzenlenmesinde şeriat yasasını resmi olarak uygulanması olasılığını reddetti (Korteweg, 2008). Birçoğu, liberal bir devlet altında ataerkil ve dini bir hukuk sisteminin tanınması talebini hızla reddetti. Bu bağlamda “çokkültürlülük, birçok siyasi ve sosyal yozlaşmanın günah keçisi hâline geldi; aslında erkekleri eşlerini dövmeye, ebeveynleri çocuklarını istismar etmeye ve toplulukları ırkçı şiddete teşvik eden kültürel çeşitliliğe cevap olması imkânsızdı” (Phillips, 2007: 3). Sonuç olarak özellikle 2000’lerin sonuna doğru batı toplumlarında göçmenlerin tanınma taleplerine sağlam bir çözüm sunmaktan ziyade çokkültürlülük tartışmalı bir konu hâline geldi.

Son Avrupa parlamento seçimleri ve Trump’ın Amerika Başkanı seçilmesi, global olarak aşırı sağcı partilerin tehlikeli bir şekilde yükselişte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu partilerin siyasi gündemleri çok fazla örtüşmese de göçe karşı tavırları birbirine çok benzemektedir (Europe and right-wing nationalism, 2019). AB politikası çalışanların çoğu, aşırı sağ partilerin hem ulusal hem de AB düzeyindeki seçimlerde artan gücünün, bu partilerin göçmenleri Avrupa kültürüne, ulusal güvenliğine ve gelişmiş ekonomisine bir tehdit olarak siyasallaştırma biçiminden kaynaklandığı konusunda anlaşmaktadırlar. Genellikle aşırı sağ partiler, seçmenlerine, gelen göçmen ve mülteci akımını ya ortadan kaldıracaklarını ya da önemli ölçüde azaltacaklarını söz vermektedirler. Aynı zamanda Avrupa kültürünü ve liberal değerlere bağlılığı korumak için asimilasyoncu göç sonrası politikaları uygulayacaklarını iddia ederler (Krzyżanowski, 2020). Aşırı sağın en büyük zaferinin çokkültürlü politikaların sonunu getirmesi olduğu aşikârdır.

Günümüzde bir yandan göçmenler ve ulusal azınlıklar, kamu kurumlarını ve toplumsal değerleri, kendilerine özgü kültürel kimliklerinin yanlış tanınması ve dışlanması nedeniyle eleştirmekle kalmayıp şiddete başvurabilmekte, diğer yandan birçok ülkede göçmen karşıtı popülist partiler geniş kitlelerden destek bulabilmektedir. Daha fazla hoşgörü ihtiyacı, saygı ve itibar duygularının temelinde olan eşit tanınma talepleri, temel bireysel ve grup haklarının kapsamı gibi sorular 2011 Suriye'den gelen mülteci hareketiyle daha da önem kazanmaya başlamıştır. Bireyin topluma uyum sağlaması ve eşit olarak dâhil olması için grup kimlikleri ne ölçüde önemli olmalıdır? Çokkültürlü politikaların sağladığı grup haklarının herhangi bir sınırı var mıdır? Ya liberal olmayan bir kültür, grup üyelerinin özgürlüklerinin kısıtlanması için koruma istiyorsa böyle bir grup kimliği tanınma talebi demokratik eşitlik adına kabul edilebilir mi? Bu tartışmada liberalizm ve komünitaryanizm teorileri bu sorulara verdikleri cevaplar göz önüne alındığında yelpazenin iki zıt ucunu oluşturur. Bu makalede göçmenlerin özgürleştirici potansiyelini veya topluma dâhil edilme süreçlerini daha iyi anlamak için Honneth'in tanınma teorisinin bu iki zıt alternatiflere nazaran göçmenler vakası için daha iyi teorik açıklamalar sağladığı savunulacaktır.

Bu yazıda belirli göçmen deneyimlerine atıfta bulunarak Honneth'in tanınmaya dayalı eleştirel teorisini anlatılmaya çalışılmıştır. Önce çokkültürlü politikalar hakkındaki tartışmaların ve Honneth'in tanınmaya dayalı eleştirel teorisinin kısa bir özeti verilecektir. Daha sonra Honneth'in teorisine iki açıdan eleştiri getirilecektir. İlk olarak Honneth'in Meadçi sosyopsikolojik öz-oluşum analizinin, ev sahibi ülkelerdeki yeni gelen göçmenlerin saygısızlık ve yanlış tanınma deneyimlerini anlamamız için gerekli teorik yapı açısından eksik olduğu iddia edilecektir. İkinci olarak Honneth'in tanınma teorisini pratik sosyolojik bir bakış açısıyla uygulanabilir kılmak için erken Frankfurt ekolü gibi siyasi kurumların bireysel kendini gerçekleştirme ve tanınma

üzerindeki etkilerini göz ardı ettiği olasılığına işaret edilecektir. Hegel'in temel etik düzen fikrini kullanmasına rağmen Honneth'in teorisi bireysel veya grup mücadelelerinin özgürleşme potansiyeli üzerinde siyasi kurumların rolünü pekiştirmek konusunda yetersiz kalmaktadır. Son olarak farklı göçmen deneyimlerine referanslar verilerek eleştirilerimin temel aldığı noktalar gösterilecektir.

1. Liberalizm ve Kommünitarianizm

Çokkültürlü politikalar ile ilgili ilk tartışmalar Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile birlikte bireysel otonomi anlayışına yönelik iki zıt yaklaşım arasında bir taraf seçmekle ilgiliydi. Bir yandan genel liberal yaklaşım kültürel politikalara karşı çıkar çünkü çokkültürlü politikaların siyasi kurumların tarafsızlığını geçersiz kılacağını varsayar. Liberaller, belli bir iyi hayat anlayışını değil bireysel temel hakları önceliklendirir. Bu anlamda liberalizm, özgürlük ve eşitlik anlayışını keskin bir şekilde farklı ve bağımsız birey anlayışı temelinde kurar. Öte yandan komünitarianlar, bireyler olarak kimliğimizin içine doğduğumuz topluluğa ve kültürümüze tamamen bağlı olduğuna ve onlara karşı ayrı yükümlülüklerimiz olduğuna inanırlar (Sandel, 1984: 90). Bu, kendi kültürleriyle ilgili bireylere belirli haklar ve görevler getirir. Bir anlamda çokkültürlü politikalar, belirli bir kültür ve topluluktan izole edilmiş bireyle bunlarla bütünleşmiş birey arasında doğru ile iyi ve evrensel ile özel arasındaki içsel paradoksu / ikiliği ortaya çıkarır. Her ne kadar hem liberalizm hem de komünitarianizm azınlık hakları konusunda görüş bildirebilse de her iki teorik bakış açısı göçmenlerin kültürel tanınma taleplerinin analizi ve haklılığı hususunda eksik kalır.

Göçmenlerin kimliği ve otonomisi hakkında makul bir analiz için bireyin kimliğini düşünürken toplumdan keskin hatlarla gerçekten tamamıyla bağımsız olup olamayacağını sorgulamanın önemli olduğuna inanıyorum. Bireysel özerkliği klasik liberal bir perspektiften anlarsak o zaman kültürel aidiyetin kısıtlamalarından bağımsız siyasi aktörler

olarak göçmenler, kısa bir adaptasyon sürecinden sonra ev sahibi toplumla bütünleşebilmeli ve toplumsal hayata aktif bir şekilde katılabilmelidir. Bu bağlamda göçmen entegrasyonu süreci en iyi şekilde tarafsız liberal devlet tarafından ele alınabilir. Fakat etno-kültürel azınlıkların tanınma talepleri ve fiziksel şiddete kadar varabilen mücadele ve çatışmalarının tarihsel sürekliliği, liberal ve tarafsız devlet politikalarının bu konuda başarısız olduğunu ampirik olarak ortaya koymaktadır.

O hâlde bu tartışmadan çıkan en önemli soru; bireysel kimlik, özgürlük ve kültürel aidiyet arasındaki ilişkiye nasıl yaklaşılacağıdır. Maalesef Sandel gibi komünitarianların bağımsız bireysel kimlik anlayışına karşıt olarak sunduğu cevap, göçmenlerin kimlik inşasını anlamamızda da bizi daha ileriye götürmemektedir. Nitekim komünitarianların iddia ettiği gibi kültürel aidiyet zaman ve mekânda sabit kabul edilirse göçmenlerin topluma uyum sağlaması sürecinde yalnızca asimilasyon ve ayrıştırma gibi seçenekler ön plana çıkmaktadır. Bunun sebebi göçmenlerin başlangıçtan beri ev sahibi ülke içindeki herhangi bir topluluğun parçası olmamasıdır. Dahası komünitarianların göçmenlerin entegrasyonu yerine ayrışmayı destekleyeceği sonucuna bile varılabilir, çünkü göçmenlerin ait olduğu etno-kültürel grupları göçmenler için iyi yaşamın ana belirleyicisi olarak önceliklendirerek etnik anklavları desteklemeleri mümkündür. Bu sebepten göçmen kimliğini tamamen kültüre dayalı bir şekilde tanımlamak göçmen entegrasyonu meselesini çözmemize pek de yardımcı olmayacaktır.

Özetlemek gerekirse bireysel özgürlük ve kültürel aidiyet arasındaki ilişkiye dair ikircikli anlayış, bu iki karşıt teoriyi, ev sahibi ülke içindeki göçmenlerin ya tam ayrışmasını ya da tam asimilasyonunu desteklemeye yönlendirmektedir. Azınlık haklarıyla ilgili ilk tartışmanın, bireysel özgürlük ve kültürel gruplar arasındaki ilişkiye yönelik ikili ve sabit yaklaşımları nedeniyle bize göçmen kimliklerinin toplumsal inşası

ve otonomi imkânlarını incelemek için verimli bir zemin sağlayamayacağı göz önüne alınmalıdır.

Ancak Habermas, Taylor ve Kymlicka gibi düşünürler bunun gerçek bir paradoks olmadığı konusunda hemfikirlerdir. Onlara göre bireysel hakları koruyan liberal devlet, çoğulcu politikaları da içinde barındırabilir. Bununla birlikte bu üç düşünür, farklı kültür gruplarının tek bir liberal devlet altında uzlaşabilmesinin sınırı ve kapsamı konusundaki fikirlerinde farklılık göstermektedir. İlk olarak Kymlicka (1995), liberal devletin, bireysel hakların sınırları içinde yapıldığı sürece dezavantajlı toplumsal kültürlerin dış koruma taleplerini karşılayabileceğine inanmaktadır. Kymlicka çoğulcu politikaların kapsamını toplumsal kültür kavramını öne sürerek sınırlar. Kymlicka'ya göre toplumsal kültür yalnızca paylaşılan anıları veya anlatıları değil aynı zamanda ortak uygulamaları ve kurumları da içerir. Bu anlamda ayrı toplumsal kültüre sahip olmayan göçmenleri milli azınlık gruplarının kültürel hayatta kalabilmesi için sağlanacak devlet koruması bağlamının dışında bırakmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin entegre olur olmaz siyasi sistemi yeniden yorumlama hakkına sahip olduklarını savunmaktadır.

Öte yandan Taylor (1992), çok kültürlü politikaların temel bireysel hakların sınırları içinde desteklenmesinin bireylerin itibarı için bir gereklilik olduğunu savunur. Taylor'ın tanınma teorisinin kapsamı hem Kymlicka'dan hem de Habermas'tan daha geniştir. Taylor, insan kimliği ve onuru için gerekli olan evrensel kültürel tanınma taleplerinin gerçekleşmesi için bireysel haklara ek olarak kolektif grup haklarının da gerekli olduğunu iddia etmektedir. Ek olarak Habermas (1998) liberal devletlerin kültürel farklılıklara karşı renk körü olmadığını ve bu farklılıkların iletişimsel eylem yoluyla devlete dâhil edilebileceğini savunur. Taylor'ın aksine Habermas bireysel haklara öncelik verir. Habermas'a göre bir bireyin ait olduğu kültürel gruba karşı sorumluluğu eşitlik haklarının çiğnenmesi durumunda bitmektedir. Bireyler kültürel

topluluğunun kendilerinden istenilen taleplere karşı evet veya hayır deme hakkına sahip olmaları gerektiğine inanmaktadır.

Son olarak Honneth'in karşılıklı tanımaya dayalı eleştirel teorisi, bu dualistik yaklaşımlara diyalektik bir çözüm sunmaktadır. Honneth, toplumsal bireysel öz kimliğin tanınmasının bireysel itibar için temel bir ihtiyaç olduğunu savunur. Honneth, teorisinin bu temel bireysel tanınma ihtiyacını baz aldığı hâlde bireysel hakları ve toplumsal etik düzenin değerlerini tanınma teorisine dâhil etmeyi başarır. Göçmenlerin kültürel tanınma talepleri de dâhil olmak üzere gündelik sosyal gerçekliğin özgürleştirici potansiyeline çok çekici yeni bir bakış açısı sunmasının nedeni budur. Bu yazıda cevaplamaya çalışacağım ana soru Honneth'in tanınma teorisinin göçmenlerin kültürel ve ekonomik taleplerine uygulanabilirliği hakkındadır.

2. Honneth'in Tanınma Teorisi

Bu bölümde Honneth'in temel teorik iddiaları üzerinden tanınma kavramının haklar ve iyi hayat kavramlarının dualistik anlayışının yarattığı birçok tuzağın üstesinden nasıl geldiği gösterilmeye çalışılacaktır. İlk olarak Axel Honneth, karşılıklı tanınma idealini gerekli referans noktası olarak koymak için iyi yaşam, adalet ve birey ile toplum arasındaki ilişki hakkında evrensel iddialarda bulunmaktadır (Fraser & Honneth, 2003: 126).

Tanınma Mücadelesi (The Struggles of Recognition) kitabında Honneth (1996), ilk olarak erken siyaset felsefesinin Machiavelli ve Hobbes ile başlayan güvenlik vurgusunu eleştirir. Honneth'e göre bu filozoflar insan doğasını çatışma ve rekabet ve temel insan ihtiyacını güvenlik ve istikrar olarak tanımlamaktadır. Böylesine güvenlik temelli bir insan doğası anlayışı, bireylerin birlikte yaşamasının tek güvencesi olarak devletin varlığının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Honneth, günümüzde sorgulanmaksızın genel bir gerçek olarak anlaşılan çıkarıcı ve güvenlik temeline dayanan insan doğası yaklaşımını eleştirir. Honneth'e

göre bu anlayış yanlıştır ve toplumsal menfaatleri ve birlikte yaşama normatif ideallerini göz ardı etmektedir (Honneth, 1996: 10).

Üstelik bu algının eşitlik ve özgürlük anlayışımız üzerinde geri dönüşü olmayan etkileri vardır. Bir sosyal politik teorinin temeli insan doğasının bu derece güvenlik düzeyinde anlaşılmasından kaynaklanıyorsa onun özgürlük tanımı da toplumsal ve politik müdahaleden negatif özgürlükle sınırlı olmak zorunda kalacaktır. Honneth, bu tür negatif özgürlük anlayışını reddetmekle kalmaz, aynı zamanda özellikle geniş bireysel hakların korunmasını sağlayan liberal devletlerde yasal kurumsal alanda görünmeyen adaletsizliklerin açıklanabilmesi için bir tür pozitif özgürlük kavramını minimum düzeyde tanımlar.

Bu bağlamda Honneth bireysel ve grup kimliklerine karşı gösterilen saygısızlıklar, dışlama ve ötekileştirme gibi adaletsizlikleri sağlıklı birey kimliğinin gelişmesine engel olarak ortaya koymuştur. Honneth'in teorisi bir ahlaki ve kimlik oluşumu teorisi olarak da tanımlanabilir. Honneth, Hegel'in Jenna yazılarında güvenlik ve politik istikrarla ilgili erken dönem siyaset felsefesinin temel varsayımlarını reddettiği gerçeğine işaret eder. Hegel, insan doğasını kendini koruma açısından tanımlamak yerine insan doğasını veya temel insan ihtiyacını karşılıklı tanınma yoluyla kendini gerçekleştirme olarak tanımlar (Honneth, 1996).

Honneth, Hegel ile uyumlu olarak bireylerin kendi kendilerini oluşturmaları için toplumun bireyleri karşılıklı olarak tanınmasına bağlı olduğunu savunmaktadır. Bireysel kendini gerçekleştirme karşılıklı tanınmaya bağlıdır. Bireysel kimlik inşası ancak öteki bir kimliğin varlığıyla mümkündür. Bu anlamda her özne, kendi kendini kavrayışının özneler arası kabulünü arar. Her öznenin, öznel ve nesnel olumlamalarının tesadüfi olduğu bir karşılıklı tanınma ilişkisine ihtiyacı vardır (Yar, 2003: 116). Honneth, Hegel'in bilinç felsefesini yeniden inşa

ederek bireylerin psikolojik tanınma talepleri için de normatif bir temel oluşturmaktadır. Bu bağlamda insanın temel arzusu kendini koruma değil karşılıklı tanınma yoluyla kendini gerçekleştirme ve kimlik inşasıdır. Honneth'in teorisi bireysel ihtiyaçların öteki ile ilişkisel boyutunu ortaya koyar ve temel insan ihtiyacı olan karşılıklı tanınmanın üç boyutunun normatif ideallerinin toplumsal meşruluğun sağlanması için gerekliliğini gözler önüne serer.

Honneth'e göre benlikle pratik bir ilişkinin geliştirilmesi, üç ayırt edici sosyal bütünleşme biçimi, yani sevgi, haklar ve dayanışma yoluyla oluşturulabilen karşılıklı tanınma ilişkileri ile ilgilidir. Birey ile öteki veya genelleştirilmiş öteki arasındaki bu üç ilişki örüntüsü, “(a) tanıma aracı, (b) mümkün kılınan kendisiyle ilişki biçimi ve (c) ahlaki gelişme potansiyeli” açısından farklılık gösterir (Honneth, 1996: 95).

Sevgi modern kapitalist toplumlarda tanınma düzeninin üç ekseninden birini oluşturur. Honneth, sevgi ve arkadaşlık ilişkilerinin özellikle erken dönem çocukluk evresinde bireyin sağlıklı kimlik inşası için duygusal bir ihtiyaç olduğunu iddia eder. Ancak aile ve arkadaşlarıyla sevgi çerçevesinde karşılıklı tanınma ilişkileri geliştirebilen birey kendi ihtiyaçları ve otantik kişilik özellikleri konusunda özgüven duyabilir. Bireylere taciz ve tecavüz gibi fiziksel bütünlüğünün bozulduğu durumlarda bireyin kimliği de tehlike altındadır. Bu anlamda her benlik oluşumu, öteki ile kurabildiğimiz sevgi ve dostluk ilişkilerinden duygusal destek gerektirir (Honneth, 1996: 105).

Kendini gerçekleştirmenin ikinci ekseni, bireylerin yasalar karşısında eşit davranılmasından doğacak olan saygı duygularıyla ilintilidir (Honneth, 1996: 119). Bu ikinci katmanda hukuksal ilişkiler ve haklar ön plana çıkar. Saygı, bireyin kimlik oluşumu için önemlidir çünkü bireyin “kendi içinde bir son” olduğuna ve varlığının sosyal olarak ilgili olduğuna işaret eder. Yasal statü, evrensel eşitlikle güçlü bir şekilde ilişkilidir (Honneth, 1996: 120). Dışlanma ve hakların reddi gibi

deneyimlerde bireyler saygı alanında adaletsizliğe uğramış ve yanlış tanınmış olurlar.

Dayanışma ve özeitibar, sağlıklı bir benlik oluşumu için gerekli olan tanınma ilişkilerinin üçüncü düzeyini gösterir. Özeitibar, kişinin kendine has ve otantik karakter özellikleri, yeterlilikleri ve becerileri ile ilgilidir (Honneth, 1996: 122). Dayanışma bu eksenin ideal normatif değeridir. Dayanışma için gerekli olan ise her bireyin kendi otantik yetenek ve kabiliyetlerine toplumsal olarak değer verilmesi ile mümkündür (Honneth, 1996: 122). Bu eksenle deneyimlenen adaletsizlik duyguları, kimi kimlik gruplarının sosyal emeğin toplum tarafından tanınmaması veya ideolojik olarak tanınması sonucunda dışlanması, değersizleştirilmesi ve sömürülmesinden kaynaklanabilir (Honneth, 1995: 129).

Figür 1: Modern Kapitalist Toplumlarda Tanınma Düzeni

Sevgi	<ul style="list-style-type: none">• Duygusal / İhtiyaçlar• Aile / Arkadaşlar• Kendine Güven• Fiziksel bütünlüğün bozulması
Saygı	<ul style="list-style-type: none">• Zihinsel / Ahlaki• Hukuksal ilişkiler ve haklar• Ayrımcılık ve dışlama• Toplumsal bütünlük
İtibar	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal özellikler ve yeterlilikler• Dayanışma• Hakaret ve aşağılama• Onur• Devlet dışı aktörler

Bu bütünleştirici ilişkilerden herhangi birinin yokluğu, ahlaki utanca yol açacağından bireysel benlik oluşumuna zarar verir (Honneth, 1996: 138). Bir birey eğer aile, yakın arkadaş, devlet ve toplumla olan karşılıklı ilişki ve diyaloglarında bu duygu temellerine ulaşamıyorsa tam

tersine, istismar, dışlanma ve toplum tarafından hor görülme gibi deneyimler yaşıyorsa bu bireyin mevcut topluma veya devlet kurumlarına entegrasyonu imkânsızdır. Bireysel kimlik inşası ve özgürlük deneyimleri patolojik olmaya toplum ve devlet tarafından mahkûm edilmiştir. Bırakınız göçmen kimliği ve entegrasyonu konusunu, böyle bireylerden oluşan bir toplumda toplumsal uyum veya “birlikte yaşama kültürü”nü oluşturmakta sadece hayal düzleminde kalmaya mahkûmdur. Bu duygusal deneyimler, kişinin kendini tanımlayan eylemlerinin diğerlerine ne kadar bağlı olduğunu fark etmesini sağlar ve bu, tanınma mücadelelerini motive edebilir.

Bu bölümde Honneth’in karşılıklı tanınmaya dayalı teorisi bir bağlama oturtulmaya çalışılmıştır. Gelecek bölümde Honneth’in teorisinin ampirik uygulanabilirliği konusundaki iddiasına meydan okuyan göçmen deneyimleriyle ilgili iki vakayı referans alarak tanınma teorisinin göçmen kimlik inşası ve özgürleştirici tanınma ilişkilerindeki analizlerindeki temel eksikliklere değinilecektir.

3. Göçmen Kimlikleri ve Axel Honneth’in Tanınma Teorisi

3.1. İki Genelleştirilmiş Öteki ve Göçmen Kimliği

Yukarıda bahsedildiği gibi Honneth, Hegel’in karşılıklı tanınma kavramını karşılıklı tanınmanın gerektirdiği etkileşimli ilişkiyi üç tane ayrı sosyal ilişki ekseninde yani sevgi, saygı ve itibar düzleminde ortaya koymak için yeniden inşa etmektedir. Ancak Honneth, Hegel’in, yanlış tanımadan kaynaklanan adaletsizliklerin eleştirel bir açıklaması açısından sorunlu olduğunu, çünkü Hegel’in Haklar Felsefesi’ndeki etik hayatı kurumsallaştırdığını iddia etmektedir. Nihayetinde Hegel, devleti, toplumun ortak yararı için bireylerin devlete karşı görevlerini gönüllü bir şekilde meşruluğunu kabul ettikleri etik düzenin gerçekleşmesi olarak tanımlar. Bu tanımdan devlet, karşılıklı tanınma ilişkileri yoluyla kendini gerçekleştirmenin somutlaşmış ve kurumsallaşmış en üstün hâli olarak anlaşılır. Bu kavramsallaştırma, birey ve toplum arasındaki karşılıklı

etkileşimli ilişkiyi bireylerin bilinçsel gelişim süreçlerine dönüştürür (Honneth, 1996: 65). Honneth'i endişelendiren “özgürleştirici bir eylem alanına erişimin yeniden tesis edilmesi” ve toplumdaki adaletsizliklerin ampirik olarak haklı eleştirisini yapmaktır (Honneth, 2007: 68). Honneth, bunu yapmak için Herbert Mead'in sosyal psikoloji teorisinden yararlanır.

Honneth, normatif tanınma iddialarına deneysel bir uygulanabilirlik duygusu vermek için sosyal bilimsel araştırmalara yönelmiştir. Bu bağlamda erken çocukluk gelişiminde genelleştirilmiş ötekilerin benliğin nesnel değerlendirmesiyle nasıl inşa edildiğine dair Mead'in teorisi yeniden yapılandırılır (Honneth, 1996: Bölüm 4). Mead'in teorisine göre bireysel kendini tanımlama, başkaları tarafından kimliğimizin nasıl algılandığına ilintidir. Kimlik oluşumunda bireysel “ben” kendisini toplum tarafından özdeşleştirilerek bilir. Mead, toplumu “genelleştirilmiş öteki” olarak adlandırır. Erken çocukluk döneminde oyun yardımı ile kişi, başkalarının objektif beklentileri ve eylemlerine ilişkin değerlendirmeler yoluyla kendi benlik bilincini oluşturur (Honneth, 1996: 73). Mead'e göre “Ben” (bireyselleşme iddiaları) ve “ben” (içselleştirilmiş kolektif irade) arasındaki gerilim, birey ile “genelleştirilmiş öteki” yani toplum arasında ahlaki çatışmaya neden olur (Honneth, 1996: 82).

Nitekim birey ve toplum arasındaki ilişkinin Meadçi sosyal psikoloji ve tanınma ilişkileri çerçevesindeki analizi, yanlış tanınan bireylerin doğuştan vatandaş statüsünde olduğu durumları açıklayabilmektedir. Fakat yeni gelen göçmenlerin kimliğinin ve yanlış tanınma ilişkilerinin, devlet ve toplum tarafından yanlış tanınan vatandaşlardan çok daha karmaşık olduğunu düşünüyorum. Honneth'in ahlaki toplumsal gerilimin kaynağı olarak “Ben” (bireyselleşme iddiaları) ve “ben” (içselleştirilmiş kolektif irade) arasındaki Meadçi ayrımının, göçmenlerin özellikle yeni gelenlerin saygısızlık ve yanlış tanınma deneyimlerini açıklamakta yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir.

Hem Mead hem de Honneth, bireysel kimlik oluşumunu etkileyen tek bir toplumsal ortam olduğunu varsaymaktadırlar. Ancak yeni gelen göçmen örneklemelerine baktığımızda durumun böyle olmadığını görmek mümkündür. Her şeyden önce yeni göçmen kimliği, bir değil iki genelleşmiş öteki tarafından yani göçmenin yeni (göç ettiği) ve eski (doğduğu) toplumsal kültürü ve onların farklı yaşam dünyaları tarafından aynı anda inşa edilir ve yeniden yapılandırılır.

Yeni gelen göçmen kimdir? O dışarıdan gelen biri hatta bir yabancıdır. Beraberinde yabancı yaşam dünyasını da getirir. Ancak ötekinin yaşam dünyasını da arzular. Özerk bir birey olmak ister ancak aynı zamanda ekonomik ve psikolojik nedenlerle kendi etnik veya dini grubuyla güçlü bağları vardır (Göksel, 2019: 116). Durum böyleyse ev sahibi toplum ile yeni gelen göçmen arasındaki ilişkiyi nasıl anlamalıyız? Honneth, toplumsal gerilimin “Ben” (bireyselleşme iddiaları) ve “ben” (içselleştirilmiş kolektif irade) ile eşleşmediği anda ortaya çıktığını iddia etmektedir. Yeni göçmenler, ev sahibi toplumlarında kendi kültürlerinin tanınması için mücadele ederken bu mücadeleyi “Ben” ile “ben” arasındaki gerilim olarak mı yoksa eski “ben” ile yeni “ben” arasındaki çatışma açısından mı anlamalı mıyız?

Honneth, bütünleştirici ilişkinin üçüncü eksenini olan dayanışma ile “Ben” in orijinal ve otantik kimlik taleplerini toplumsal genel değerlerle birleştirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda ev sahibi toplum, yeni gelen göçmenlerin kimlik iddialarına cevap verebilir mi yoksa etnik kimliğin tanınması taleplerinde bireysel özgünlük olmadığı için bu talepleri reddetmeli mi? Ne yazık ki ne Honneth’in tanınma teorisi ne de Mead’in sosyopsikolojik teorisi bu soruları yanıtlamaya yetmemektedir.

Kültürleşmeye ilişkin sosyal psikoloji literatürü, göçmenlerin bu arafta kalma durumunu gözlemlemiş ve açıklamaya çalışmıştır. Göçmenlerle ilgili araştırmalar, ev sahibi ülkeye entegrasyonun, göçmenin kimlik oluşumunda bir değişikliği gerektirdiğini

göstermektedir. “Kültürleşmenin iki baskın yönü, yani kişinin miras kültürünün korunması ve ev sahibi topluma uyum sağlaması kavramsal olarak farklıdır ve bağımsız olarak değişebilir” (Phinney vd., 2001: 495).

Kültürleşme göç hareketleri vasıtasıyla farklı kültürlerden gelen gruplar arasında doğrudan ve sürekli temas olmasından kaynaklanan, kültürel adetlerdeki (fikirler, söylemler, değerler, normlar, davranışlar, gelenekler) bir dizi değişimi işaret eder. Sosyal psikolog Berry’ye (1997) göre göçmen bireyler ve gruplar göç ettikleri toplumun kültürü ve kendi otantik kültürleri arasındaki ilişkiyi belirlerlerken eğer baskı altında değillerse 4 farklı strateji kullanabilirler (9). Bunlar asimilasyon, ayrışma, bütünleşme ve marjinalleşme olarak adlandırılır. **Asimilasyon**, kültürel uyumun en aşırı hâlidir. Göçmenler kültürel kimliklerini korumak istemiyorlar ve diğer kültürlerle günlük etkileşim hâlindeyse bunu bir strateji olarak kullanılabilir. **Ayrışma** stratejisini, göçmenler orijinal kültürlerine bağlı kalmaya değer verir ve aynı zamanda diğer gruplarla etkileşimi en aza indirirlerse kullanılabilir. **Bütünleşme** stratejisini, göçmenler otantik kültürlerinin bütünlüğünü korurken aynı zamanda daha büyük bir sosyal ağın ayrılmaz bir parçası olarak toplum hayatına katılıyorsa kullanılabilir. Son olarak **marjinalleşme** stratejisini, göçmenler ne kendi kültürleriyle ilgileniyor ne de dominant kültüre ilgi duyuyorsa (genellikle dışlanma veya ayrımcılık nedeniyle) gerçekleşebilir.

Bu model, kültürleşmenin farklı şekillerde ilerleyebileceğini ve göçmenlerin yeni topluma uyum sağlamak için köken kültürlerinden vazgeçmelerinin gerekli olmadığını vurgulamaktadır. Bireyin etnik kimliği ve kişinin yeni toplumun bir üyesi olarak kimliği (“ulusal” kimlik), grup kimliğinin birbirinden bağımsız olarak değişen iki boyutu olarak düşünülebilir. Göçmenin içselleştirebileceği ve tanınma talep edebileceği bu farklı kimlikler güvenli ve güçlü veya gelişmemiş ve zayıf olabilir. Örneğin, yeni toplumla özdeşleşirken güçlü bir etnik kimliğe sahip olan bir bireyin bütünleşik (veya iki kültürlü) bir kimliği olduğu

kabul edilir (Phinney vd., 2001: 495). İki kültürü içselleştirmiş göçmenlerin kimlik inşaları incelendiğinde çevrelerindeki belirli ipuçlarına bağlı olarak düşüncelerine ve duygularına rehberlik eden iki farklı kültüre sahip olduğu açıktır (Cross & Gore, 2003: 555). Örneğin, birçok ikinci ve üçüncü kuşak göçmenler, genel toplumda olmasa da özellikle kendi aile ortamlarında, yaptıkları ilişkiyel eylemlerde eski genelleştirilmiş ötekinin veya eski “ben” in etkilerini deneyimlemektedir. Durum böyleyse üçüncü nesil göçmenlerin kültürel tanınma taleplerinin çoğunun, Honneth’in bakış açısına göre itibar eksenini açısından dayanaktan yoksundur.

Son olarak yeni gelen bir göçmenin kimlik oluşumunun, göçmen olmadan önce ev sahibi ülkenin toplumsal değerleri tarafından derinden yaralandığı daha zor bir durum düşünebiliriz. Wendy Brown kitabında Britanya ve Fransa gibi Batı Avrupa ülkelerindeki sömürge sonrası ülkelerden göçmen almanın paradoksuna işaret etmektedir. Bu bağlamda yeni gelen göçmenler ve yerli vatandaşlar, kimlik oluşumları güçlü bir şekilde yanlış tanınma ve üstünlük duygularıyla inşa edildiğinden birbirlerinin kimliği, tarihi ve dili konusunda düşmanca bir bakış açısına sahiptir. Bu anlamda yeni gelen göçmenlerin sömürge tarihine dayalı itibar ve saygıdan yoksun hâli hazırda bir yanlış tanınma ilişkisi hem hafıza da hem de bilinç de mevcuttur (Brown, 1995: 53). Yine Honneth’in tanınma temelli teorisi, benliğin oluşumunda herhangi bir hafıza açıklamasından yoksundur ve sömürge sonrası ülkelerden gelen göçmenlerin özgülleştirici potansiyelini açıklamakta geri kalmaktadır.

3.2. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Asyalı Amerikan Göçmenlere Karşı Önyargılar ve Göçmen İşçiliğine Verilen Sosyal Değer

Yukarıda bahsedildiği gibi Honneth, Hegel’in etik düzenin aşırı kurumsallaşmasını bireyler ve toplum arasındaki öznel ve apolitik ilişkileri ortadan kaldırdığı için eleştirmektedir. Honneth’in evrensel

tanınma iddialarını, siyasi kurumların etkilerinden uzak, erken çocuklukta bilinç ve kimlik oluşumu hakkındaki sosyal psikolojik çalışmalara dayandırmaya çalışmasının nedeni budur. Benlik oluşumu için gerekli olan bu üç tanınma ekseninde devlet kurumları, bireylerin eşit haklarının tanınması için bir aktör olarak değil bir araç olarak ele alınmaktadır. Fakat demokratik teoriden ziyade duygular ve psikolojiye yapılan vurgu, Honneth'in teorisinin farklı deneysel vakalara uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Honneth sonraki yazılarında Dewey'in demokratik teorisini kullanarak bu açığı kapatmaya çalışmıştır. "Dewey'nin demokrasi teorisi aşırı etikleştirilmiş cumhuriyetçilikle ilgili yanlış kanımlarla boş prosedürcülük arasında üçüncü bir seçenek sunan bir cevap içerir: demokratik ahlaki yaşamın, toplumun tüm üyelerinin iş birliği içinde adil bir iş bölümü örgütlenmesi yoluyla birbirlerine bağlı olmaları durumunda yaşayacakları deneyimlerin sonucu olduğunu kavrama" ya dayanmaktadır (Honneth, 1998: 780). Honneth'e göre özgür ve eşit vatandaşların demokratik iş bölümü yoluyla toplumun ortak sorunlarını çözmek için bir araya gelmesi çok önemlidir. İlgili sosyal emek, bireyin toplumdaki yerini, başarısını ve itibarını tanımlar. Kanımca toplumsal emek yoluyla birey ve toplum arasındaki ilişkinin bu şekilde anlaşılması, özellikle toplumdaki emeklerini tanımlayarak zaten yanlış tanınan ve klişeleştirilen gruplar için sorunludur.

Öncelikle göçmen stereotipi çoğu zaman çelişkilidir. Bir yandan göçmen zayıf ve sefil, diğer yandan güçlü ve tehlikeli, bir yandan işimizi çalan bir faydacı, diğer yandan sosyal yardım fonlarımızı kötüye kullanan tembelle bir asalak olarak algılanmaktadır (Behdad, 2005: 4). Bu tarz göçmenlere karşı çelişkili ve neredeyse fanteziye varan toplumsal algı, ev sahibi toplumun göçmen kimliklere karşı kararsız olduğunu ve böylesine yanlış tanınma ilişkileri göçmenlerin tanınma düzenine dahi ait olmadığına işaret eder. Bu çelişkili stereotipler, göçmenlerin kendi kendilerini oluşturmalarına ve kimlik oluşum süreçlerine zarar verir. İşte

bu yanlış tanınma deneyimi, göçmenlerin tanınma mücadeleleri için haklı bir iddiaya sahip oldukları anlamına gelir.

Bununla birlikte her göçmen klişesi, karşılıklı tanınmaya yönelik yeni talepler için elverişli bir tanınma mücadelesi olasılığı yaratmaz. Buna en güzel örnek süper-vatandaş çalışkan göçmen tiplemesidir. Honig “süper-vatandaş göçmeni ... ne muhtaç ne de tehditkâr... düpedüz hayranlık nesnesi olarak” tanımlamaktadır. Bu göçmen de yanlış tanınmaktadır ama ideolojik olarak pozitif bir role büründürülmektedir. Bu ideolojik olarak pozitif tanımlanan göçmen sadece bir kategoridir. Çeşitli göç alan ülkelerde farklı etnik gruplar bu kategorinin içini doldurmakta ve ideal göçmen tanımlanmasında referans olarak gösterilmektedir. Bu süper göçmen bizden daha çok çalışır, ailesine ve topluma bizden daha aktif bir şekilde değer verir ve aynı zamanda ülkeye gönüllü olarak gelerek bizim hiçbir zaman yerine getiremeyeceğimiz liberal toplumsal sözleşme fantezimizi rıza yoluyla gerçekleştirmiştir (Honig, 2007: 378).

Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Asyalı Amerikalı göçmenler, bu süper vatandaş göçmen klişesine aittir. ABD toplumunun Asyalı Amerikalıların emeğine verdiği değeri düşündüğümüzde bu azınlık grubunun dayanışma ve öz saygıya sahip olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim 1960’lara kadar Amerikan toplumunun en alt tabakasında kabul edilen Asyalı göçmenler, 60’lardan sonra iki önemli makale ile ideal azınlık stereotipine oturtulmaya başlanmıştır. New York Times Dergisinde William Petersen’in yazdığı “Başarı Hikâyesi, Japon-Amerikan Tarzı” ve US News ve World Report ekibinin “ABD’de Bir Azınlık Grubunun Başarısı” adlı 1966 tarihli iki makale Asyalı göçmenlerin ve onların torunlarının medyada geleneksel olarak nasıl tasvir edildiğinden önemli bir sapmayı işaret etmektedir. Her iki makale de Japon ve Çinli Amerikalıların, ABD doğumlu beyazlarda bile olmayan başarıya ulaşmak için aşırı zorlukların üstesinden gelmedeki ısrarları, yardım almadan gösterdikleri çabaları övmüştür. Basın,

Asyalıların Amerikan toplumunda kazandıkları servet ve saygıyı çalışkanlığa, aile dayanışmasına ve disipline bağlamıştır.

Bu “model azınlık” imajı, 1966’dan beri yeni ve çeşitli göç dalgaları karşısında bile büyük ölçüde değişmeden kalmıştır. 2000 ABD nüfus sayımı, Asyalı Amerikalıların dikkate değer ekonomik ve eğitimsel başarılar sergilemeye devam ettiğini göstermektedir. 1999’da medyan hane geliri -beyazlar da dâhil olmak üzere tüm ırk gruplarının en yükseği- 55.525 dolardı ve yoksulluk oranı, tüm ırk grupları arasında en düşük olan yüzde 10.7 idi. Dahası, 25 yaşın üzerindeki tüm Asyalı Amerikalıların yüzde 44’ü en az bir lisans derecesine sahipti, diğer tüm ırk gruplarından yüzde 18 puan daha fazla. Model-azınlık stereotipinin bir sonucu, Amerika Birleşik Devletleri’nin ırkçılıktan yoksun olduğu ve herkese eşit fırsat tanıdığı ve geride kalanların bunu kendi zayıf seçimleri ve aşağı kültürleri nedeniyle yaptıkları mitini de desteklemektedir (Zhou, 2004). Temelde toplum ve bu göçmen azınlık arasında karşılıklı bir tanınma var. Ancak genellikle tüm Asyalı Amerikalıların başarılı ve iyi adapte olduklarına dair yanlış inanç yüzünden onları Amerika’daki ırk ve önyargı tartışmalarında görünmez kılan bir kalıp yargı dizisinin kurbanı olmaktadır. Tanınma ilişkilerinde böylesine başarı ölçütünde pozitif tanınmak Asyalı Amerikalıları görünmez kılmakta ve bu görünmezlik daha da fazla acıya neden olabilmektedir (Abrams, 2019). Bu durumda Honneth, emeklerine toplumda zaten değer verildiği için Asyalı Amerikalıların tanınma talepleri için bir gerekçe sunmamaktadır.

Sonuç

Son olarak Honneth’e göre kurumlar kültürel tanınma yeri değildir. Gerçek tanınma yeri, bireysel talepler ve yanıtlar arasındaki etkileşimdir: tanınma ve kimlik oluşumu, özünde kurumsaldan öncedir (Deranty & Renault, 2007: 99). Bununla birlikte Honneth ile siyasi kurumların hem kendini oluşturma hem de tanınma mücadelesi üzerindeki rolü konusunda hemfikir değilim. Yeni gelen göçmenler söz

konusu olduğunda tanınma mücadeleleri için kimlik oluşumu üzerindeki kurumsal etkiye vurgu yapılmaması özellikle sorunlu hâle gelmektedir. Çünkü yeni gelen göçmenler için mevcut grup ağlarının pragmatik etkisi, demokratik iletişime katılan bağımsız bireylerin liberal beklentilerinin uygulanabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle göçmen toplulukları içindeki grup kimliği inşası, tanınma taleplerinde göçmenlerin tanınması sorunu için dikkate alınması gereken hayati bir unsurdur. Dahası politika yapıcılarının ve politikacıların göçmenleri başa çıkılması gereken tek bir grup olarak algılama eğilimi vardır. Görünüşe göre göçmen topluluk liderleri, seslerinin genel halk tarafından duyurulması için etnik kimlik kartını gösterme eğilimindedir.

Çoğu zaman yeni gelen göçmenler sadece devletin kurumsal dili içinde değil aynı zamanda hiyerarşik grup oluşumu içinde de sıkışık kalmışlardır. Bir kişinin birden fazla kimliği ve birden fazla grubu varsa aynı sorunları yaşayan bir grup insan olarak göçmenlerden nasıl bahsedebiliriz? Yapısal eşitsizliklere odaklanmak, farklı etnik grupların masaya getirdiği sorunları ortadan kaldırabilir mi? Fakir bir vatandaşa ve fakir bir göçmen kendilerini aynı grubun üyesi olarak tanımlayabilir mi? Bunlar tanınma mücadeleleri hakkında başka bir varsayımda bulunulmadan cevaplanamayacak sorulardır.

Honneth (1996), toplumsal mücadeleler için yanlış tanınmanın motive eden gücüne vurgu yapar, ancak bu mücadelelerin nasıl ortaya çıktığından pek bahsetmez. Bu araştırmanın mantıksal adımı, Hegel'in efendi ve köle diyalektiğine başvurmak olacaktır. Bu anlamda yanlış tanınan insanların, kimliklerinin yanlış tanınan kısmıyla kendilerini özdeşleştirerek tanınmak için mücadele edecekleri sonucuna varabiliriz. O hâlde bu kimliği kim tanımlıyor, resmi devlet dili? Etnik gruplar mı? Göç edilen toplum mu? Bu, yalnızca toplumun değil kurumların ve iktidar gruplarının da bireylerin ancak tanınma mücadeleleri sırasında adapte edebilecekleri ve nihayetinde tanınma mücadelesinden önce ve sonra değişmeye teşvik edilen kimlikler için bir pazar yeri yarattığı

anlamına gelir. Ancak “kurumlar ve gruplar aynı zamanda toplumsallaşma ve kimliklerin oluşum yeridir” (Deranty & Renauld, 2007: 100). Honneth’in tanınmaya dayalı eleştirel teorisi, göçmenlerin deneysel tanınma iddiaları hakkında teori oluşturmak için grup oluşumunu ve kurumların rolünü ciddiye almalıdır.

Honneth’in normatif iddialarının doğru ile iyi, evrensel ve özel arasında bir köprü oluşturmaktadır. Kimlik oluşumunun diyalektik anlayışı, teorinin tanınma mücadeleleri için adalet iddiasında bulunmasını sağlar. Ancak göçmenlere özgü sorunları anlamamız açısından Honneth’in sosyopsikolojik teoriye yönelmesinde ciddi sorunlar olduğu gözlenmektedir. Tanınma mücadelelerinde özgürleştirici bir unsur olarak vurguyu eşitlikten siyasi özgürlüğe çevirdiğimizde bu sorunları aşabileceğimize inanmaktayım. Honneth, Dewey’nin siyaset kavramı açıklamasını, toplumsal emek yoluyla topluluğun etik düzenini yeniden kurmak için tercih etmektedir. Bununla birlikte bireysel özgünlüğün temeli olarak siyasi eylemin ve kurumların gücünün reddedilmesi, Honneth’in teorisini göçmen kimliği tanınma mücadeleleri için uygulanabilirliğini zayıflatmaktadır.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Kaynakça

Abrams, Z. (2019, Aralık 1). Countering stereotypes about Asian Americans.

<https://www.apa.org/monitor/2019/12/countering-stereotypes>

Europe and right-wing nationalism: A country-by-country guide. (2019, Kasım 13). <https://www.bbc.com/news/world-europe-36130006>

Behdad, A. (2005). *A forgetful nation*. Duke University Press.

- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Brown, W. (1995). *States of injury: power and freedom in late modernity*. Princeton Press.
- Chambers, I. (1994). *Migrancy, culture and identity*. Routledge.
- Cross, S. & Gore, J. (2003). Cultural models of the self. M. R. Leary, J. P. Tangley (Ed.), *Handbook of Self and Identity* içinde (536-567. ss.), Guilford Press.
- Deranty, J. P. & Renault, R. (2007). Politicizing Honneth's ethics of recognition. *Thesis Eleven*, (88), 92-111.
- Fraser, N. & Honneth, A. (2003). *Redistribution or recognition? A political-philosophical exchange*. Verso.
- Göksel, G. U. (2019). *Göçmen entegrasyonu ve tanınma teorisi "adil entegrasyon"*. Pinhan Yayınevi.
- Gutmann, A. (1992). *Multiculturalism and "the politics of recognition"*. Princeton University Press.
- Habermas, J. (1998). *The inclusion of the other*. Mitt Press.
- Haddad, Y. Y. & Balz, M. J. (2006). The october riots in France: A failed immigration policy or the empire strikes back?. *International Migration*, (44), 23-34.
- Honig, B. (2007). Democracy and foreignness: democratic cosmopolitanism and the myth of an immigrant America. A. S. Laden, D. Owen (Ed.), *Multiculturalism and political theory* içinde (373-407. ss.), Cambridge University Press.
- Honneth, A. (1996). *The struggles of recognition*. (Çev: J. Anderson), Polity Press.

- Honneth, A. (1998). Democracy as reflexive cooperation: John Dewey and the theory of democracy today. *Political Theory*, 26(6), 763-783.
- Honneth, A. (2001). *The pathologies of freedom Hegel's social theory*. (Çev: L. Lob), Princeton University Press.
- Honneth, A. (2007). *Disrespect: normative foundations of critical theory*. Polity.
- Korteweg, A. C. (2008). The Sharia debate in Ontario: Gender, Islam, and representations of Muslim women's agency. *Gender & Society*, 22(4), 434-454.
- Krzyżanowski, M. (2020). Discursive shifts and the normalisation of racism: imaginaries of immigration, moral panics and the discourse of contemporary right-wing populism. *Social Semiotics*, 30(4), 503-527.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship*. Oxford University Press.
- Markell, P. (2007). The potential and the actual: Mead, Honneth and the "I". B. van den Brink, D. Owen (Ed.), *Recognition and Power* içinde (100-135. ss.), Cambridge University Press.
- Mead, G. H. (1963). *Mind, self and society*. University of Toronto Press.
- Phillips, A. (2007). *Multiculturalism without Culture*. Princeton University Press.
- Phinney, J. S., Horenczyk, G., Liebkind, K., Vedder, P. (2001). Ethnic identity, immigration, and well-being: an interactional perspective. *Journal of Social Issues*, 57(3), 493-510.
- Sandel, M. (1984). The procedural republic and the unencumbered self. *Political Theory*, 12(1), 81-96.
- Van Den Brink, B. & Owen, D. (2007). Introduction. B. van den Brink, D. Owen (Ed.), *Recognition and Power* içinde (1-30. ss.), Cambridge University Press.

Yar, M. (2003). Honneth and the communitarians: towards a recognitive critical theory of community. *Res Publica*, (9), 101-125.

Zhou, M. (2004). Are Asian Americans becoming “white”? *Context*, 3(1), 29-37.

EXTENDED ABSTRACT

Today, immigrants and national minorities criticize public institutions and societal values for the misrecognition and the exclusion of their specific cultural identity. Their demand for more tolerance, extensive multicultural rights, a recognition even self-determination is an empirical (pretheoretical) reality. To what extent our identities should publicly matter? Are there any limits to these pluralistic policies? What if an illiberal culture wants protection for the restriction of liberties of its group members? To answer these questions, in this article, first I give a brief outline of Honneth's recognition based critical theory. Because Honneth's recognition-based critical theory offers a dialectical sage way to the dualistic approaches of liberalism and communitarianism.

On the one hand, the common liberal approach opposes culturally particularistic policies because it supposes that multicultural policies will override the neutrality and impartiality of political institutions. Liberals prioritize individual basic rights over particular definitions of the good. In this sense, liberalism constructs its understanding of freedom and equality based on the unencumbered and atomistic individuals. On the other hand, communitarians believe that as individuals we are completely attached to our community and culture and have separate obligations to our community. However, Honneth argues that recognition of individual self-identity through society is a fundamental need for individual dignity. Even though Honneth lays out this basic individual good as the foundation of his theory, he achieves to incorporate individual rights and the value of communal ethical order into his inter-subjective theory of recognition. This is the reason why it offers a very attractive new outlook on the emancipatory potential of everyday social reality including immigrant demands for cultural recognition. The main question that I will try to answer in this paper is about the applicability of Honneth's theory of recognition to the cultural and economic demands of immigrants.

After this brief introduction to the debate on the recognition of immigrant identity, I challenge Honneth's theory from two perspectives. First, I claim that Honneth's Meadian socio-psychological analysis of self-formation lacks the necessary theoretical construct for us to understand newcomer immigrant experiences of disrespect and misrecognition in the host countries. To illustrate, I believe that Honneth's Meadian distinction between the "me" and the "I" as a source of moral social tension falls short to explain the immigrants' especially newcomers' experiences of disrespect and misrecognition. Both Mead and Honneth assume that there is one societal environment that affects individual identity formation. However, as soon as we consider the case of the newcomer immigrant, it is striking to see that this is not the

case. To illustrate, the new immigrant self is simultaneously constructed and reconstructed by not one but two generalized others namely her new and old societal culture, environment, and lifeworlds. Moreover, we can think of a harder case, where a newcomer immigrants' identity formation is deeply scarred or injured by the host country's societal values before even becoming an immigrant.

Second, I point out the fact that while trying so hard to make his theory applicable from a practical sociological point of view, Honneth like the early Frankfurt school dismisses the effects of political institutions on individual self-realization and recognition. Even though Honneth uses Hegel's basic idea of ethical life, his theory falls short to incorporate the role of political institutions on the emancipation potential of the individual or group struggles. By giving empirical references to different immigrant experiences, I show basic tenants of my criticisms. In the end, I briefly review the alternatives to recognition theory for a better understanding of the emancipatory potential of or inclusion of new immigrants into the society. To illustrate, Asian American immigrants in the United States belong to this supercitizen immigrant stereotype. When we think of the value that society put to the labor of Asian Americans, we may say that this minority group has solidarity and self-esteem. I claim that with basic modifications of Honneth's theory, it still provides better theoretical explanations for the case of immigrants.